

CONV 636/03

CERCLE I 13

VERSLAG

van:	de voorzitter van de Studiegroep Hof van Justitie
aan:	de leden van de Conventie
Betreft:	Eindverslag van de studiegroep voor de werking van het Hof van Justitie

1. In het kader van de door het Præsidium vastgestelde taakomschrijving (zie bijlage) is de studiegroep vier maal bijeengekomen, namelijk op 17 en 24 februari en op 3 en 17 maart 2003. Zij luisterde naar uiteenzettingen van de heer Rodriguez Iglesias, president van het Hof van Justitie, de heer Vesterdorf, president van het Gerecht van eerste aanleg, en van een delegatie van de Raad van de balies van de Europese Unie (CCBE), bestaande uit Lord Brennan QC, de heer Berrisch, de heer Brouwer, de heer Kahn en de heer Waelbroeck.
2. De studiegroep vroeg zich daarnaast af of zij zich dient te buigen over de vraag of het Hof van Justitie bevoegd is voor de handelingen van de Unie op het gebied van het GBVB ¹ als de pijlers zijn verdwenen. Tijdens de vergadering van 17 maart 2003 werd overeengekomen dat de studiegroep dit punt in een volgende vergadering zal behandelen en, los van dit verslag, eventueel te gelegener tijd desbetreffende voorstellen zal voorleggen.
3. De onderhavige conclusies hebben betrekking op de respectieve gespreksonderwerpen.

¹ Wat JBZ betreft, heeft de studiegroep nota genomen van de aanbevelingen in het verslag van Werkgroep X "Vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid".

Vraag a) van de gespreksonderwerpen

4. De studiegroep heeft van gedachten gewisseld over de bepalingen in het Verdrag van Nice over het aantal rechters en advocaten-generaal voor het Hof van Justitie en voor het Gerecht van eerste aanleg. De studiegroep was van oordeel dat deze bepalingen op dit punt ongewijzigd moeten blijven.¹
5. Wat betreft de procedure voor de benoeming van de rechters en de advocaten-generaal van het Hof van Justitie (hierna "Hof" genoemd) en het Gerecht van eerste aanleg (hierna "GEA" genoemd) zijn de meeste leden van de studiegroep voorstander van handhaving van de huidige situatie (benoeming in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten). Sommige leden zijn evenwel van mening dat de benoeming door middel van een Raads-handeling dient plaats te vinden, en volgens enkele van hen zou de Raad een besluit moeten nemen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.
6. De studiegroep acht voorts de instelling van een "raadgevend comité" opportuun, dat als taak zou hebben de lidstaten te adviseren over de geschiktheid van het profiel van een kandidaat/kandidate voor de uitoefening van het ambt op basis van met name objectieve criteria betreffende zijn/haar vakbekwaamheid. Dat comité - waarvan de beraadslagingen niet openbaar zouden zijn en dat geen hoorzittingen zou houden - zou kunnen bestaan uit voormalige leden van het Hof en vertegenwoordigers van de hoogste rechtscolleges van de lidstaten; ook het Europees Parlement zou een juridisch deskundige kunnen benoemen. Een lid verklaarde echter gekant te zijn tegen de gedachte dat het Europees Parlement bij de procedure wordt betrokken, omdat de benoemingsprocedure daardoor gepolitiseerd dreigt te worden. De studiegroep onderstreept dat de instelling van een dergelijk raadgevend comité de lidstaten zou helpen bij de voordracht van de kandidaten de lat hoog te leggen. In dit verband is de studiegroep van oordeel dat de lidstaten ook in de toekomst één kandidaat moeten voordragen.

¹ In dit verband moet de vraag gesteld worden of het huidige aantal van elf rechters die zitting houden in de bij het Verdrag van Nice (artikel 16, tweede alinea, van het protocol betreffende het statuut van het Hof van Justitie) ingestelde grote kamer na de uitbreiding al dan niet gehandhaafd moet worden.

7. Wat betreft de duur van de ambtsperiode van de leden van het Hof heeft de studiegroep er nota van genomen dat zowel de president van het Hof als de president van het GEA het huidige stelsel verkiezen, maar wel openstaan voor de mogelijkheid om een langere en niet hernieuwbare ambtsperiode in te stellen. Zij geven hier de voorkeur aan een periode van twaalf jaar, omdat een niet hernieuwbare ambtsperiode van negen jaar met name tot ernstige praktische problemen aanleiding kan geven aangezien de helft van het Hof dan om de vier en een half jaar moet worden vervangen. De studiegroep wijst erop dat met name bij een niet hernieuwbare ambtsperiode een besluit moet worden genomen over de duur van de ambtsperiode van een rechter die een overleden of ontslagen collega vervangt ¹ ². Voorts zou de benoeming betrekking hebben op de functie, waardoor het niet is uitgesloten dat een advocaat-generaal tot rechter wordt benoemd, en vice versa.
8. De studiegroep is van oordeel dat in de grondwet een onderscheid zou kunnen worden gemaakt tussen de ambtsperiode voor het Hof van Justitie en die voor het GEA. Een meerderheid van de leden van de studiegroep betoonde zich voorstander van een langere, niet hernieuwbare ambtsperiode van de leden van het Hof. Andere leden benadrukten evenwel dat het huidige stelsel goed functioneert en dat handhaving ervan dan ook de voorkeur verdient. In ieder geval stelt de groep in dit verband voor om in het verdrag uitdrukkelijk gewag te maken van de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de rechters. Ten aanzien van de rechters van het GEA stemt de studiegroep in met de handhaving van het huidige stelsel (hernieuwbare ambtsperiode van zes jaar, die hernieuwbaar).

¹ Ofwel zou zijn ambtsperiode op hetzelfde moment verstrijken als die van de rechter voor wie hij in de plaats gekomen is, ofwel zou er uitdrukkelijk worden bepaald dat zijn ambtsperiode hernieuwbaar is, ofwel zou de ambtsperiode van de vervangende rechter op het tijdstip van zijn benoeming voor een volledige periode ingaan.

² De studiegroep zou er overigens ook op willen attenderen dat, zodra een dergelijk stelsel in werking treedt, men zich zal moeten beraden op de gevolgen daarvan voor de huidige ambtsperiodes.

Vraag b) van de gespreksonderwerpen

9. De studiegroep reageerde positief op de suggestie om de artikelen 225 A, 229 A en 245 VEG te wijzigen. De leden stonden open voor de mogelijkheid dat de Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid in plaats van met eenparigheid van stemmen, zoals thans het geval is. Dat zou in het bijzonder gelden voor artikel 225 A VEG betreffende de instelling van rechterlijke kamers.
10. Wat artikel 229 A VEG betreft, zijn de meeste leden er in beginsel ook voor dat de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit.
11. Artikel 245 VEG betreffende het statuut van het Hof van Justitie, ten slotte, voorziet in wijziging door de Raad met eenparigheid van stemmen, behalve voor titel I van het statuut, die slechts via de procedure voor de herziening van het Verdrag kan worden gewijzigd. Op dat punt is de studiegroep in beginsel voor een wijziging van artikel 245 VEG waardoor de Raad met gekwalificeerde meerderheid kan besluiten, behalve voor titel I en taalkwesties (artikel 64 van het statuut), waarover de Raad met eenparigheid van stemmen zou kunnen besluiten. Wat de taalkwesties betreft, merkten bepaalde leden op dat de huidige praktijk van het Hof, volgens welke het Hof zijn arrest in een zaak pas wijst, wanneer dit in alle talen is vertaald, voor wijziging vatbaar is; zo zou het arrest kunnen worden bekendgemaakt in de proceduretaal en zouden de andere taalversies in de daaropvolgende zes maanden beschikbaar kunnen komen. Deze wijziging van de praktijk behoeft geen verdragswijziging.
12. De studiegroep is van oordeel dat op bovengenoemde bepalingen de wetgevingsprocedure van toepassing dient te zijn. Een lid onderstreepte dat hij ermee kan instemmen dat de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit, zonder dat evenwel de wetgevingsprocedure wordt toegepast.

Vraag c) van de gespreksonderwerpen

13. Met betrekking tot de namen van het Hof en het GEA vindt de studiegroep dat de benaming van het Hof niet hoeft te worden gewijzigd, maar enkel moet worden aangepast omdat de "Europese Gemeenschappen" niet meer bestaan. De studiegroep was gevoelig voor het feit dat het Hof al vijftig jaar dezelfde naam draagt en het niet aangewezen zou zijn daar verandering in te brengen. Het Hof zou dus "**Hof van Justitie van de Europese Unie**" kunnen heten.

14. Wat de naam van het GEA betreft, constateert de studiegroep dat het GEA in de nabije toekomst, na de instelling van rechterlijke kamers voor specifieke geschillen, niet altijd een rechtsprekend orgaan van eerste aanleg zal vormen, maar ook uitspraken in laatste aanleg zal kunnen doen. De huidige benaming zal dus niet meer adequaat zijn. Niettemin zal het GEA ten aanzien van alle rechtstreekse beroepen die niet binnen de bevoegdheid van de rechterlijke kamers vallen, uitspraken in eerste aanleg doen. De studiegroep wil derhalve de naam van het GEA wijzigen, maar tegelijk iedere mogelijke verwarring met het Hof vermijden. In het licht van deze elementen, en van de noodzaak een naam te vinden die gemakkelijk te vertalen is, heeft de studiegroep gewezen op de mogelijkheid de benaming "**Algemeen Gerecht van de Europese Unie**"¹ te gaan gebruiken, om te onderstrepen dat dit gerecht de algemene overkoepelende rechtbank moet worden en om het van "gespecialiseerde gerechten" te onderscheiden. Het spreekt vanzelf dat de nieuwe benaming in ieder geval het unieke karakter van de instelling zou moeten vrijwaren. De studiegroep acht het dienstig dat haar voorzitter de juridische diensten van de drie instellingen verzoekt om suggesties voor een geschikte benaming van het GEA.
15. De in artikel 225 A bedoelde rechterlijke kamers zullen als taak krijgen in eerste aanleg kennis te nemen van bepaalde categorieën van beroep over specifieke onderwerpen. Tot op heden zijn er nog geen rechterlijke kamers ingesteld, maar wordt er een overwogen voor beroepen van het personeel van de Unie, en een andere voor de communautaire industriële eigendomsrechten (octrooien). In de toekomst kunnen er nog meer worden overwogen. De huidige benaming kan behouden blijven, maar dat zou de mogelijkheid onverlet laten deze kamers met "gerecht" aan te duiden, naar het model van het "Gemeenschapsoctrooigerecht", overeenkomstig het politiek akkoord van de Raad van 3 maart 2003. Het lijkt evenwel verkieslijk ze "**gespecialiseerde gerechten**" te noemen. Deze naam zou het voordeel hebben dat hij niet leidt tot de - in sommige talen mogelijke - verwarring met de eventueel binnen het Hof (of het GEA) in te stellen "kamers" voor bepaalde specifieke geschillen, zoals de hoogste rechtscolleges van de lidstaten die kennen.
16. Tenslotte is de groep van oordeel dat in de grondwet uitdrukkelijk zou kunnen worden vermeld dat de Unie beschikt over een rechtsstelsel, bestaande uit het Hof van Justitie, het GEA, de gespecialiseerde gerechten en de nationale rechters; wier rol als rechters van gemeen recht

¹ ("Common Court of the European Union"; "allgemeines Gericht der Europäischen Union", enz.)

van de Unie in de grondwet zou kunnen worden benadrukt. De studiegroep merkt evenwel op dat dit voorstel niet de oprichting van nieuwe instellingen inhoudt, en dat het Hof van Justitie de spil van het rechtstelsel van de Unie blijft, omdat de institutionele eenheid behouden moet blijven.

Vraag d) van de gespreksonderwerpen

17. Ten aanzien van de eventuele wijzigingen in artikel 230, vierde alinea, VEG, heeft de studiegroep aan de hand van een werkdocument van het secretariaat verscheidene opties besproken.
18. Uit de discussie is gebleken dat de studiegroep in twee kampen is verdeeld. Het ene kamp is van mening dat de huidige formulering van deze bepaling voldoet aan de essentiële eisen van een effectieve rechtsbescherming van de rechten der justitiabelen, rekening houdend met het feit dat in het huidige gedecentraliseerde stelsel, dat op het subsidiariteitsbeginsel stoelt, juist vooral de nationale gerechten de rechten van individuen dienen te verdedigen en prejudiciële vragen over de geldigheid van een handeling van de Unie kunnen (of, in geval van laatste aanleg) moeten voorleggen aan het Hof; het zou derhalve niet nodig zijn de vierde alinea van artikel 230 inhoudelijk te wijzigen. Deze leden achten het daarentegen passend om in de grondwet uitdrukkelijk te vermelden dat, overeenkomstig het beginsel van loyale samenwerking, zoals uitgelegd door het Hof van Justitie, de nationale rechter de nationale regels van procesrecht betreffende het instellen van beroepen zoveel mogelijk aldus moet uitleggen en toepassen dat natuurlijke en rechtspersonen iedere beschikking of enigerlei andere nationale maatregel waarmee een handeling van algemene strekking van de Unie jegens hen wordt toegepast, in rechte kunnen betwisten, door de ongeldigheid van deze handeling op te werpen. De lidstaten moeten namelijk voorzien in een stelsel van rechtsmiddelen en procedures dat de eerbiediging van het recht van particulieren op een daadwerkelijke rechtsbescherming voor wat betreft de rechten die voortvloeien uit het recht van de Unie, kan verzekeren.¹

¹ HvJ, arrest van 25 juli 2002, zaak C-50/00 P, Union des Pequeños Agricultores, punten 41 en 42.

19. Het andere kamp vindt de in artikel 230, vierde alinea, vastgelegde ontvankelijkheidsvoorwaarden ("... hem rechtstreeks en individueel raken") voor beroepen van individuen tegen algemene handelingen te restrictief. Enkele leden hebben daarom met name de volgende voorstellen gedaan:
- a) de twee voorwaarden van elkaar scheiden zodat die niet meer cumulatief zijn;
 - b) "... hem rechtstreeks en individueel raken" vervangen door "hem rechtstreeks raken en zijn rechtspositie aantasten";
 - c) de huidige formulering aanhouden met de volgende toevoeging: "of tegen een algemene handeling die hem rechtstreeks raakt, maar die geen uitvoeringsmaatregel inhoudt";
 - d) de huidige formulering handhaven voor wetgevende handelingen (in het vervolg wetten en kaderwetten) en voorzien in de mogelijkheid tot beroep voor regelgevende handelingen; tegen laatstgenoemde handelingen zou beroep kunnen worden ingesteld wanneer zij iemand rechtstreeks of individueel raken;
 - e) zelfde alternatief als onder d), maar met toekenning aan individuen van een recht van beroep tegen wetgevende handelingen van de Unie die geen uitvoeringsmaatregel inhouden.

Bepaalde leden¹ stelden in samenhang met het onder a) vermelde voorstel voor om een specifiek beroep in te stellen voor de verdediging van de grondrechten.

20. Een meerderheid van de leden van de groep heeft zich uitgesproken voor wijziging van artikel 230, vierde alinea, in de volgende zin:

"Iedere natuurlijke of rechtspersoon kan onder dezelfde voorwaarden beroep instellen tegen de handelingen die tot hem zijn gericht of die hem rechtstreeks en individueel raken, alsmede tegen de [algemene handelingen/regelgevende handelingen] die hem rechtstreeks raken, maar geen uitvoeringsmaatregel inhouden."

21. De toevoeging "maar geen uitvoeringsmaatregel inhouden" is bedoeld om ervoor te zorgen dat het recht van beroep van individuen slechts kan worden uitgebreid in (problematische) gevallen waarin de betrokkene eerst het recht moet schenden om vervolgens toegang tot een rechter te verkrijgen. Met deze formulering kunnen individuen namelijk bij het Hof (GEA) een handeling aanvechten die bijvoorbeeld een verbod (doch geen uitvoeringsmaatregel) inhoudt, voorzover de betrokkene de nietigverklaring daarvan kan verlangen indien hij kan aantonen dat de regelgevende handeling hem rechtstreeks raakt.

¹ Zie WD 3 van de heer Meyer.

22. Het merendeel van de leden die artikel 230, vierde alinea, willen wijzigen, geeft de voorkeur aan de optie met de woorden "algemene handeling". Bepaalde leden vinden de woorden "regelgevende handeling" evenwel passender, omdat aldus een onderscheid kan worden gemaakt tussen wetgevende en regelgevende handelingen, en men zodoende kiest - zoals overigens door de president van het Hof in overweging was gegeven - voor een restrictieve benadering van het recht van beroep van individuen tegen wetgevende handelingen (waarvoor de voorwaarde dat zij de betrokkene "rechtstreeks en individueel raken" blijft gelden) en voor een meer open benadering van beroepen tegen regelgevende handelingen.
23. Anderzijds lijkt de studiegroep open te staan voor een puur redactionele wijziging - naar aanleiding van een voorstel in die zin - die niets verandert aan de strekking van artikel 230, vierde alinea, namelijk de schrapping van de zinsnede "hoewel genomen in de vorm van een verordening, of van een beschikking gericht tot een andere persoon". Voorts werd verzocht om vervanging van het woord "beschikking" door "handeling". Die wijzigingen weerspiegelen de jurisprudentie van het Hof.¹
24. Wat betreft de toepassing van artikel 230 VEG op de bureaus en organen van de Unie constateerde de studiegroep dat de handelingen houdende oprichting van de bureaus bepalingen bevatten die een recht van beroep bij het Hof van Justitie met betrekking tot door die bureaus aangenomen rechtshandelingen instellen². Een analyse van deze handelingen - hoofdzakelijk betreffende de bureaus en organen die onder het EG-Verdrag vallen - wijst uit dat er meerdere varianten bestaan:
- er is een bepaling dat het Hof van Justitie bevoegd is uitspraak te doen in gevallen waarin overeenkomstig artikel 230 beroep tegen het bureau is ingesteld³;

¹ Zie in dat opzicht Zaak 60/81, IBM/Commissie (Jur. 1981, blz. 2639, rechtsoverweging 9): "Om vast te stellen of de bestreden maatregelen handelingen zijn als bedoeld in artikel 173, dient men derhalve te zien naar wat zij in wezen inhouden. Volgens vaste rechtspraak van het Hof zijn als handelingen of besluiten die vatbaar zijn voor beroep tot nietigverklaring in de zin van artikel 173, te beschouwen maatregelen die bindende rechtsgevolgen in het leven roepen, welke de belangen van de verzoeker kunnen aantasten doordat zij diens rechtspositie aanmerkelijk wijzigen. Daarentegen is de vorm waarin de handelingen of besluiten zijn gegoten, in principe van geen belang voor de vraag of nietigverklaring ervan in rechte kan worden gevorderd."

² Zie in dat verband het werkdocument van het secretariaat over het recht van beroep tegen handelingen van de bureaus van de Unie (WD 9).

³ Dat is het geval met Verordening (EG) nr. 1035/97 van de Raad van 2 juni 1997 houdende oprichting van een Europees Waarnemingscentrum voor racisme en vreemdelingenhaat (artikel 15) (PB L 151 van 10.6.1997, blz. 1).

- er is een bepaling dat iedere impliciete of expliciete handeling van het bureau aan de Commissie kan worden voorgelegd opdat deze de wettigheid ervan nagaat, met dien verstande dat tegen het besluit van de Commissie vervolgens bij het Hof van Justitie een beroep tot nietigverklaring kan worden ingesteld ¹;
 - in de handeling staat niets over toetsing van de wettigheid van handelingen van het bureau ².
25. Gelet op deze nogal onsamenhangende gang van zaken met betrekking tot de toetsing van de wettigheid van de handelingen van de bureaus in het kader van het EG-Verdrag, heeft de Commissie ³ het Europees Parlement en de Raad aanbevolen het stelsel eenvormig te maken door artikel 230 VEG van toepassing te verklaren op de bezwarende handelingen van alle bureaus. Het argument vóór deze aanpak is vooral dat het beginsel van een effectieve rechtsbescherming, zoals dat in vaste rechtspraak is verankerd (thans overgenomen in artikel 47 van het Handvest) vereist dat geen enkele bezwarende handeling van een instelling, bureau of orgaan kan ontsnappen aan rechterlijke wettigheidstoetsing. Het valt overigens onmogelijk categorisch uit te sluiten dat een nieuw opgericht bureau dergelijke handelingen aanneemt, ook al voorziet de betreffende oprichtingsverordening niet in een bevoegdheid tot het aannemen van handelingen in formele zin.
26. Gezien het voorgaande beveelt een meerderheid van de leden van de studiegroep aan dat artikel 230 VEG zo gewijzigd wordt dat behalve de door de instellingen aangenomen rechtshandelingen, ook die van de *organen en de bureaus* van de Unie eronder komen te vallen. Een beroep tegen een orgaan of een bureau zal in dat geval alleen ontvankelijk zijn, indien deze een "rechtshandeling" in de zin van de jurisprudentie van het Hof hebben aangenomen; in de handeling houdende oprichting van het bureau zouden overigens de bijzondere bepalingen voor de uitoefening van de toetsing van het betrokken bureau of orgaan kunnen worden opgenomen ⁴. Opgemerkt werd dat deze opvatting van de studiegroep alleen betrekking heeft op de organen en bureaus die onder het EG-Verdrag vallen; die welke handelen in het kader van het GBVB en van de politieke en

¹ Zie Verordening (EG) nr. 2062/94 van de Raad van 18 juli 1994 tot oprichting van een Europees Agentschap voor de veiligheid en de gezondheid op het werk (artikel 22).

² Zie Verordening (EG) nr. 1406/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2002 tot oprichting van een Europees Agentschap voor maritieme veiligheid.

³ Zie COM(2000) 718 def. van 11.12.2002 inzake het kader voor Europese regelgevende agentschappen, blz. 14-15.

⁴ Met name wat betreft de aan het Hof toegekende mogelijkheid om een betwiste handeling nietig te verklaren (hetgeen het geval is voor het Merkenbureau) of wat betreft personen die een actief recht van beroep hebben (bijvoorbeeld voor het Merkenbureau of het Communautair bureau voor plantenrassen) of wat betreft de vereiste om van tevoren bij de Commissie een beroep in te stellen, indien men dit bijzondere stelsel wil handhaven.

justitiële samenwerking in strafzaken moeten worden bestudeerd in het kader van de bepalingen van genoemde beleidsterreinen, omdat zij bepaalde bijzondere kenmerken kunnen hebben die in de handelingen tot oprichting van deze organen of bureaus zouden kunnen worden geregeld. Een lid kon zich niet aansluiten bij de algemene aanbeveling van de studiegroep op dit punt, omdat deze belangrijke gevolgen zou hebben en te gelegener tijd, met inachtneming van de bijzondere kenmerken van elk bureau, zou moeten worden bestudeerd.

27. Tenslotte verzochten bepaalde leden om opneming in artikel 230 VEG van een recht van beroep van de nationale parlementen, het Comité van de Regio's en/of de regio's betreffende de subsidiariteit. De studiegroep was het er evenwel over eens dat deze kwesties reeds door de Conventie zijn besproken, en dat het eerder aan het praesidium dan aan de studiegroep is om zo nodig gevolgen te verbinden aan de eventuele richtsnoeren van de Conventie voor de wijziging van artikel 230 VEG.

Vraag e) van de taakomschrijving

28. Met betrekking tot het mechanisme van sancties in geval van niet-naleving van een arrest van het Hof constateerden de leden dat het huidige stelsel niet doeltreffend genoeg is, aangezien veroordeelde lidstaten pas na jaren een geldelijke sanctie krijgen opgelegd. De studiegroep is derhalve van oordeel dat er middelen moeten worden gevonden om het stelsel van sancties wegens niet-naleving van arresten van het Hof doeltreffender en eenvoudiger te maken. Daartoe werden de volgende voorstellen gedaan:
- a) het stelsel van sancties van artikel 228 VEG versterken door de twee fasen voorafgaand aan de inleiding van de sanctiezaak bij het Hof, te weten de fase van ingebrekestelling van de betrokken lidstaat en de fase van het met redenen omkleed advies van de Commissie, of ten minste één ervan, te schrappen¹; een ruime meerderheid is voorstander van dit voorstel;
 - b) de Commissie de mogelijkheid bieden het Hof *tegelijkertijd* in te schakelen voor zowel een beroep wegens niet-nakoming van een verplichting uit hoofde van artikel 226 VEG als

¹ Dat een zaak zodoende rechtstreeks door de Commissie of een lidstaat voor het Hof kan worden gebracht, is geen novum: in deze mogelijkheid is voor bepaalde gevallen reeds in het Verdrag voorzien, zoals bijvoorbeeld wanneer een lidstaat misbruik maakt van de uitzonderingen in verband met defensie en crisissituaties (artikel 298).

voor een verzoek een sanctie op te leggen. Indien het Hof op verzoek van de Commissie de sanctie oplegt in hetzelfde arrest waarin het de veroordeling uitspreekt, zou een dergelijke sanctie worden toegepast na een bepaalde termijn na de wijzing van het arrest¹, indien de verwerende lidstaat zich niet naar de veroordeling zou voegen. Een meerderheid van de leden is voor dit voorstel. Een dergelijke regeling zou de procedure, met name voor sancties wegens niet-mededeling van een nationale omzettingsmaatregel, lichter en sneller kunnen maken ²;

- c) de Commissie het recht verlenen om vast te stellen dat een staat een voor hem uit de grondwet voortvloeiende verplichting niet is nagekomen, nadat zij deze staat de gelegenheid heeft gegeven zijn opmerkingen te maken. Laatstgenoemde zou het recht hebben om bij het Hof een beroep in te stellen met het oog op de nietigverklaring van het besluit van de Commissie. Dit model sluit aan bij artikel 88 van het EGKS-Verdrag.

¹ Volgens sommigen zou het bedrag van de sanctie (dwangsom) in dit geval zo moeten worden berekend dat de dwangsom met terugwerkende kracht geldt vanaf de datum van het arrest.

² In de praktijk worden de gevallen van "niet-mededeling" - d.w.z. de lidstaat heeft geen omzettingsmaatregel genomen - onderscheiden van de gevallen van incorrecte omzetting - d.w.z. de omzettingsmaatregelen van de lidstaat stroken volgens de Commissie niet met de richtlijn (c.q. kaderwet). De voorgestelde regeling zou niet van toepassing zijn op de tweede categorie.

BIJLAGE

Gespreksonderwerpen

1. Tijdens de plenaire zitting van 5 en 6 december 2002 en van 20 en 21 januari 2003 hebben enkele conventieleden erop gewezen dat de mogelijke gevolgen van bepaalde aan de Conventie voorgelegde voorstellen voor de werking van het Hof van Justitie grondig moeten worden bestudeerd. Bovendien vond men het van belang het Hof en het Gerecht van eerste aanleg in de gelegenheid te stellen zich uit te spreken over kwesties die hen raken en die in de Conventie worden besproken. Derhalve achtte het praesidium de instelling van een studiegroep voor de werking van het Hof van Justitie opportuun.
2. Deze studiegroep dient zich in het bijzonder te buigen over vragen die door de Conventie nog niet beantwoord zijn; zij zou met name de volgende punten nader kunnen bespreken:
 - a) Moet de procedure voor de benoeming van de rechters en de advocaten-generaal van het Hof van Justitie (artikel 223 VEG) worden gewijzigd? En wat te doen met de benoeming van de leden van het GEA (artikel 224 VEG)?
 - b) Moet de huidige regel van eenparigheid worden vervangen door die van gekwalificeerde meerderheid, zodat de artikelen 225 A, 229 A en 245 VEG gemakkelijker kunnen worden toegepast?
 - c) Moeten de benamingen van het Hof van Justitie en van het Gerecht van eerste aanleg worden herzien of gehandhaafd?
 - d) Moet de redactie worden gewijzigd van artikel 230, vierde alinea, VEG, dat met name betrekking heeft op het feit dat particulieren rechtstreeks beroep kunnen instellen tegen algemene besluiten van de instellingen? En wat te doen met de besluiten van door de Unie opgerichte bureaus of organen?
 - e) Moet het mechanisme van sancties in geval van niet-naleving van een arrest van het Hof van Justitie doeltreffender gemaakt worden? Hoe? Door het Hof de mogelijkheid te geven om in zijn arrest een boete op te nemen voor het geval een lidstaat zich niet binnen een bepaalde termijn naar het arrest schikt, of anderszins?
3. De studiegroep zou ook openstaan voor andere kwesties waarop haar leden of de leden van het Hof en van het GEA eventueel nader wensen in te gaan. Het is de bedoeling dat de studiegroep in februari 2003 drie- tot viermaal bijeenkomt en haar verslag begin maart 2003 voorlegt.